

Veldbonen pikken nog geen graantje mee

Veehouders zijn naast de verzorging van hun dieren gericht op gras- en maïsteelt. Peulvruchten zijn 'uitstervende' teelten en vaak voorbehouden aan de wat oudere veehouder. Toch is het voeren van peulvruchten zoals veldbonen en erwten een goed alternatief voor eiwit uit sojaschroot. Waarom is er dan zo weinig interesse voor?

Frank de Vries

In maart 2013 bereikten de ministers van landbouw binnen de Europese Unie een akkoord over het toekomstige gemeenschappelijke landbouwbeleid (GLB). Bovenop de basispremie die een boer kan krijgen, worden ook vergroeningspremies verstrekt. Deze zijn in het leven geroepen om onze groene ruimte in stand te houden. Om voor een dergelijke premie in aanmerking te komen, moet je als veehouder minimaal drie gewassen telen. Het is nog niet bekend of groenbemesters meetellen als gewas. "Hopelijk biedt deze regeling soelaas voor de teelt van peulvruchten", verzucht Vincent Coolbergen, productmanager granen en peulvruchten bij plantenveredelaar Limagrain in het Zeeuwse Rilland.

Afhankelijkheid

Binnen de EU zijn we voor tweederde van onze eiwitbronnen in diervoeders afhankelijk van verre oorden als Brazilië, Argentinië en Amerika. Sojaschroot is de belangrijkste eiwitbron voor de mengvoederindustrie. Om die afhankelijkheid kleiner te maken, worden diverse projecten aangespoord om meer eiwitten binnen de EU en zelfs binnen onze eigen landsgrenzen te gaan telen. Maar tot op heden is dat maar matig gelukt, weet Coolbergen. Naast het toekomstige landbouwbeleid zou de multolerantie voor genetisch gemodificeerde organismen (ggo's) die de EU hanteert een kans kunnen zijn voor peulvruchten, aldus Ton Wouda, commercieel manager akkerbouw Benelux van Limagrain. Veel soja is niet ggo-vrij. Daardoor wordt het moeilijker om voldoende ggo-vrije soja te importeren. Dat kan perspectieven bieden voor de teelt van eiwitrijke gewassen binnen de EU. Maar aan de andere kant hangt daar wel een prijskaartje aan, want plantaardige eiwitten geteeld in Europa zijn duurder dan de soja uit Brazilië of Amerika.

Veldbonen

De EU vindt dat we minder afhankelijk moeten worden van soja uit den verre. Betekent dat dat we soja in Nederland kunnen verwachten? "Nee", zegt Wouda, "dat gaat niet gebeuren, verwacht ik. We zullen voor soja naar een opbrengst moeten van zo'n 5 ton per hectare om te kunnen concurreren met granen, en dergelijke sojarassen hebben we niet." Zijn er dan alternatieven voor soja? "Ja", zegt productmanager Coolbergen, "die zijn er. Ik denk dan aan peulvruchten als erwten, bonen en lupinen. De erwenteelt is een prima gewas, zeker bij mooi weer zoals in Zuid-Frankrijk. Maar de lupinen zijn tot nu toe onvoldoende veredeld om perfecte rassen voor onze klimaatzone te leveren." Veldbonen wellicht? "Ja", zegt Coolbergen, "dat is een alternatief. Veldbonen zijn meer oogstzeker en hebben een hoger eiwitgehalte dan erwten." De veredeling van veldbonen vindt plaats in Rilland en de rassen die 'op de plank' liggen zijn zeer geschikt voor de Noord-Europese landen, aldus Coolbergen. "Op goeie gronden is een opbrengst van 7 ton per hectare haalbaar met een eiwitgehalte van 30 procent." Vorig jaar initieerde Limagrain samen met DLV adviesgroep het project 'Eiwitrijk voeren van eigen bodem'. Hierin experimenteren diverse veehouders met de teelt van veldbonen op gronden met een wisselende samenstelling. De oogst aan veldbonen van 2012 (18 procent vocht) werd door de hamermolen gehaald en vervolgens in sleufsilos gereden. Een groepje akkerbouwers deed ook een project met veldbonen: zij oogstten iets droger dan hun collega-veehouders en vervolgens werd de opbrengst afgezet aan een voerfabriek.

Europa wordt wakker

Onderzoeker duurzame teelt Udo Prins van het Louis Bolk instituut vindt dat Europa wakker moet worden, omdat China heel hard aan de Braziliaanse sojavoorraden trekt. "Toch is zelf

krachtvoer verbouwen zelfs bij de huidige hoge voerprijzen niet rendabel, aldus Prins, terwijl het bij de biologische boer 'wel uit kan'. Prins ziet wel dat vanuit de gangbare veehouderij meer vraag komt naar ggo-vrije eiwitten. Onder andere melkfabriek CONO speelt daar op in binnen de melkveehouderij. Bij vlees is de ggo-discussie minder uitgesproken, weet Prins. Prins herinnert zich een groep veehouders in Brabant die in 2010 samen met veevoerbedrijf Agrifirm het project 'Lokale eiwitproductie' draaide. Deze pilot leverde veel nuttige informatie op. Zo lag in de proef de gemiddelde opbrengst van de bonen op 6.300 kilo per hectare. In het seizoen 2013 start Agrifirm met zes Nederlandse boeren wederom een praktijktest, nu met soja. Uitgangspunt voor deze veldtest is dat de teelt van soja in Nederland over vijf jaar commercieel aantrekkelijk moet zijn. De prijs van veldbonen is deels gekoppeld aan die van tarwe. In mindere mate heeft ook de sojaprijs invloed. De waarde van veldbonen ligt per 100 kilo 1 tot 2 euro boven de waarde van tarwe. De opbrengst per hectare is lager, terwijl de kosten van zaaizaad en andere middelen iets hoger liggen. Om te kunnen concurreren met tarwe, moet de gemiddelde opbrengst per hectare met ongeveer 1.800 kilo stijgen, zo bleek uit het pilotproject. Op een termijn van twee tot drie jaar lijkt dit qua veredeling niet haalbaar. In situaties waarbij veldbonen niet hoeven te concurreren met tarwe, is het een interessant gewas met relatief veel eiwit en zetmeel. In maisrijke gebieden is het gewas ook voor melkveehouders mogelijk interessant.

Het ideale ras

Terug naar de veredelaar. Limagrain geeft aan dat zijn veldbonen uitermate geschikt zijn voor teelt in Nederland. Onderzoeker Prins van het Louis Bolk Instituut meent juist dat de geringe markt voor veldbonen veredelaars op geen enkele

VELDBONENPROEFVELD IN RILLAND

Vincent Coolbergen (l.) en Ton Wouda van Limagrain.

Foto: Frank de Vries

manier prikkelt om geschikte rassen te maken met een hoge hectareopbrengst. Coolbergen weet dat akkerbouwers roepen om rassen die 8 à 9 ton hectareopbrengst hebben. "Daar kunnen we niet aan voldoen, omdat het zeer beperkte areaal ons onvoldoende ruimte geeft hier onderzoek op te focussen. Omdat de akkerbouwer te weinig voor zijn veldbonengewas krijgt ten opzichte van granen, neemt hij deze teelt niet op in zijn bouwplan. Al zou de veehouder interesse hebben in dit gewas, dan nog is er geen aanbod vanuit de akkerbouw. En zelf telen is te duur en te arbeidsintensief voor het gros van de veeboeren. Melkveehouder Joris Buijs uit Etten-Leur is wel overtuigd van de veldboon. Hij teelt ze al jaren, dit jaar heeft hij zelfs 15 hectare ingezaaid. Zijn opbrengst varieert van 4 tot 7 ton per hectare. Buijs zag met lede ogen aan hoe ziektes in de mais toenamen en besloot al in 2000 met alternatieve teelten te experimenteren. Veldbonen

kwamen als beste uit de bus en daar ging hij dan ook volop mee verder. "Vooral het eiwitgehalte in de melk stijgt erdoor: van 3,66 procent vroeger naar 3,85 procent nu."